

2024/1732

19.6.2024

NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2024/1732,

17. juuni 2024,

millega muudetakse määrust (EL) 2021/1173 seoses EuroHPC algatusega idufirmade jaoks, et tugevdada Euroopa juhtrolli usaldusväärse tehisintellekti vallas

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 187 ja artikli 188 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust, ⁽¹⁾

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust, ⁽²⁾

toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega kehtestatakse tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid (edaspidi „tehisintellekti käsitlev õigusakt“), eesmärk on parandada siseturu toimimist, kehtestades ühtse õigusraamistiku, eelkõige selleks, et tehisintellekti väljatöötamine, turustamine ja kasutamine toimuks kooskõlas liidu väärtustega.
- (2) Alates 2021. aastast, kui võeti vastu nõukogu määrus (EL) 2021/1173, ⁽³⁾ on tehisintellekti vallas toimunud tormiline areng ning kõikjal maailmas on tehisintellektist saanud suure strateegilise tähtsusega ja vastakaid tundeid tekitav küsimus. Liit on nende jõupingutuste esirinnas, mille eesmärk on toetada usaldusväärse ja eetilise tehisintellekti vallas vastutustundlikku teadustööd ja innovatsiooni, tagades samas, et olukord ei väljuks ohtlikul viisil kontrolli alt, ja töötades välja tõhusa juhtimise.
- (3) 13. septembril 2023 kuulutas komisjon osana tehisintellekti vallas vastutustundlikku teadustööd ja innovatsiooni toetavast igakülgsest lähenemisest välja uue strateegilise algatuse, millega tahetakse anda usaldusväärse tehisintellekti alal tegutsevatele Euroopa uuenduslikele idufirmadele võimalus kasutada liidu kõrgjõudlusega andmetöötlusseadmeid oma mudelite treenimiseks. See algatus täiendab tööd, mida tehakse tehisintellekti turvalisust tagavate piiride kehtestamiseks tehisintellekti käsitleva õigusakti raames, juhtimisstruktuuride loomiseks ja innovatsiooni toetamiseks tehisintellekti käsitleva kooskõlastatud kavaga.
- (4) Kuna liidu kõige võimsamad maailmaklassi superandmetöötlusseadmed asuvad Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõtte (edaspidi „ühisettevõtte“) üksustes, tuleks liidu algatuse elluviimiseks teha kättesaadavaks just need üksused. Seega on vaja lisada ühisettevõtte praegusele kuuele eesmärgile seitsmes, mis käsitleb superarvutite panust liidu uues tehisintellektialgatuses.
- (5) Uus eesmärk võimaldaks ühisettevõttel tegutseda sellistes valdkondades nagu spetsiaalselt tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite või superarvutisektsioonide soetamine ja käitamine, et võimaldada masinõpet ja üldotstarbelise tehisintellekti mudelite treenimist. Ühisettevõttel peaks olema lubatud kehtestada uus kord tehisintellektiga tegelevate idufirmade ökosüsteemi ning teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi osaliste juurdepääsuks tema andmetöötlusressurssidele ning töötada välja spetsiaalsed tehisintellektirakendused, mis on optimeeritud tema superarvutitel käitamiseks. Ühisettevõttel peaks samuti olema lubatud nimetada olemasolevad Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötlust majutavad üksused tehisintellektivabrikuteks, kui majutatav üksus tõendab, et tema superarvutil on piisavalt andmetöötlusressursse suuremahuliste ja üldotstarbeliste tehisintellekti mudelite ja

⁽¹⁾ 24. aprilli 2024. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽²⁾ 20. märtsi 2024. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽³⁾ Nõukogu 13. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1173, millega asutatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõtte ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1488 (ELT L 256, 19.7.2021, lk 3).

uute tehisintellektirakenduste treenimiseks, ning tingimusel, et majutav üksus tegeleb kõige täiendavaga, mis on vajalik tehisintellekti ökosüsteemi arendamiseks ja toetamiseks. Need muudatused võimaldaksid ühissetevõtte pakutavat andmetöötlusvõimsust ja -teenuseid vajaduste järgi kohandada, et soodustada liidus tehisintellekti ulatuslikku treenimist, väljatöötamist ja kasutuselevõttu, mis ei ole praeguse määruse alusel võimalik. Tehisintellektivabrikud peaksid lävima üksteisega ja liidu asjaomaste tehisintellektialgatustega, ning kui see on asjakohane, võivad nad lävida asjaomaste riiklike tehisintellekti ökosüsteemide ja riiklike tehisintellektialgatustega.

- (6) Selleks et koordineerida käesoleva muutmismäärusega kehtestatavate muudatuste kohaldamise alguskuupäeva tehisintellekti käsitleva õigusakti kohaldamise alguskuupäevaga, tuleks käesolevat muutmismäärust kohaldada põhjendamatu viivitusega.
- (7) Määrust (EL) 2021/1173 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EL) 2021/1173 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmised punktid:

„3a) „tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvuti“ – superarvuti, mis on ennekõike projekteeritud suurte üldotstarbeliste tehisintellektimudelite treenimiseks ja uute tehisintellektirakenduste jaoks;

3b) „tehisintellektivabrik“ – ühes või mitmes kohas asuv üksus, mis tagab superandmetöötlusteenuste taristu, mis koosneb tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutist või superarvuti tehisintellektiseksioonist, sellega seotud andmekeskusest ja spetsiaalsetest juurdepääsuteenustest ja tehisintellektile suunatud superarvutiteenustest ning mis meelitab ligi ja koondab talente, et teha kättesaadavaks pädevus kasutada superarvuteid tehisintellekti jaoks;“;

b) punkt 9 asendatakse järgmisega:

„9) „EuroHPC superarvuti“ – ühissetevõtte täisomandis või osalevate riikide või erasektorist pärit partnerite konsortsiumi ja ühissetevõtte kaasomandis olev andmetöötlussüsteem, mis võib olla tavapärase superarvuti (tipptasemel superarvuti, tööstuslik superarvuti, tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvuti või keskklassi superarvuti), tavapärase ja kvantarvuti hübriid, kvantarvuti või kvantsimulaator;“.

2) Artikli 3 lõikele 2 lisatakse järgmine punkt:

„h) arendada ja käitada tehisintellektivabrikuid, et toetada väga konkurentsivõimelise ja uuendusliku tehisintellekti ökosüsteemi edasist arengut liidus.“

3) Artikli 4 lõikele 1 lisatakse järgmine punkt:

„h) tehisintellektivabrikud usaldusväärse ja eetilise tehisintellekti arendamiseks – hõlmab tehisintellektile suunatud superandmetöötlusteenuste taristu kättesaadavaks tegemist eesmärgiga suurendada veelgi tehisintellekti ökosüsteemi suutlikkust, pädevusi ja oskusi teadusuuringute ja innovatsiooni vallas; selle raames tehakse järgmist:

i) soetatakse ja käitatakse tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvuteid, mis paiknevad kas sealsamas, kus andmekeskused, või on nendega väga kiirete võrkude abil ühendatud;

ii) ajakohastatakse EuroHPC olemasolevaid superarvuteid, et anda neile tehisintellektialane suutlikkus;

- iii) võimaldatakse juurdepääsu ja pakutakse õiglasi võimalusi juurdepääsuks tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutitele või ajakohastamise teel tehisintellektialase suutlikkuse saanud EuroHPC superarvutitele, sealhulgas laiendades nende kasutamist suure hulga avaliku ja erasektori kasutajate, sealhulgas idufirmade ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate seas;
 - iv) käitatakse ühes või mitmes kohas asuvaid ja tehisintellektile keskenduvaid superandmetöötlusteenuste keskusi, mis toetavad tehisintellektiga tegelevate idufirmade ökosüsteemi ning teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi, pakkudes algoritmilist tuge, samuti tuge tehisintellektimudelite ja -süsteemide edasise arendamise, katsetamise, hindamise ja valideerimise jaoks ning tuge uute suuremahuliste tehisintellektirakenduste arendamiseks sellistes strateegilistes valdkondades nagu tervishoid ja hooldus, kliimamuutused, robotika või ühendatud ja automatiseeritud liikuvus;
 - v) käitatakse superarvutisõbralikke programmeerimiskeskusi, sealhulgas tehisintellektirakenduste paralleelseerimiseks, et superandmetöötlussuutlikkust optimeerida;
 - vi) tegeletakse muude tehisintellekti toetavate superandmetöötlusteenustega;
 - vii) meelitatakse ligi, koondatakse ja koolitatakse talente, et suurendada nende pädevust ja oskusi tehisintellekti jaoks mõeldud EuroHPC superarvutite kasutamisel;
 - viii) suheldakse teiste tehisintellektivabrikutega, tehakse oma teenused kättesaadavaks kogu Euroopas ning töötatakse koos EuroHPC pädevus- ja tippkeskustega ja muude liidu tehisintellektialaste algatustega, nagu tehisintellektiga tegelevate idufirmade keskused, tehisintellekti ja andmete ökosüsteemid, tehisintellekti katsetamise ja sellega eksperimenteerimise rajatised, Euroopa keskne tehisintellektiplatform, tehisintellektisuunitlusega digitaalse innovatsiooni keskused, tehisintellektiga seotud Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainsstituudi teadmus- ja innovatsioonikogukonnad, Euroopa asjaomane teadustaristu ja muud asjaomased algatused.“
- 4) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:
- a) lõikele 5 lisatakse järgmine lõik:

„Tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite puhul kehtivad majutavate üksuste suhtes järgmised täiendavad valikukriteeriumid:

 - a) lähedus olemasolevale andmekeskusele või ühendatus olemasoleva andmekeskusega väga kiirete võrkude kaudu;
 - b) majutava üksuse visioon, kavatsused ja suutlikkus käsitleda tehisintellektiga tegelevate idufirmade ökosüsteemi, teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi ning tehisintellekti kasutajaskonna probleeme ja osutada tsentraliseeritult või hajutatult toetavaid tehisintellektisuunitlusega superandmetöötlusteenuseid;
 - c) selle rühma kogemuste ja oskusteabe kvaliteet ja asjakohasus, kes peaks hakkama vastutama toetavate tehisintellektisuunitlusega superandmetöötlusteenuste eest;
 - d) kavandatav suhtlus ja koostöö teiste tehisintellektivabrikute, EuroHPC pädevus- ja tippkeskuste ning asjaomaste tehisintellektialgatustega, nagu tehisintellektiga tegelevate idufirmade keskused, tehisintellekti ja andmete ökosüsteemid, tehisintellekti katsetamise ja sellega eksperimenteerimise rajatised, Euroopa keskne tehisintellektiplatform, tehisintellektisuunitlusega digitaalse innovatsiooni keskused ja muud asjaomased algatused;
 - e) majutava üksuse praegune suutlikkus ja kavatsused aidata kaasa talendireservi väljaarendamisele.“;
 - b) lisatakse järgmine lõige:

„5a. Olemasolevad majutavad üksused võivad taotleda tehisintellektivabrikuks saamist. Pärast osalemiskutse avaldamist valib juhatus välja olemasoleva majutava üksuse, viies läbi õiglase ja läbipaistva menetluse, muu hulgas artikli 9 lõike 5 teises lõigus kirjeldatud valikukriteeriumide alusel, ning tingimusel, et majutav üksus suudab tõendada, et tema EuroHPC superarvutil on piisavalt andmetöötlusressursse suuremahuliste üldotstarbelise tehisintellekti mudelite ja uute tehisintellektirakenduste treenimiseks.“;
 - c) lisatakse järgmine lõige:

„6a. Majutav üksus loob artiklis 12a osutatud tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite tarvis kasutajatele, sealhulgas idufirmadele, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning teadussektori kasutajatele ühtse kontaktpunkti, et hõlbustada juurdepääsu oma tugiteenustele.“

5) Artikli 10 lõike 2 punkt 1 asendatakse järgmisega:

„l) konkreetsed tingimused, mida kohaldatakse, kui majutav üksus käitab EuroHPC superarvutit või tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutit tööstussektori kasutajate jaoks.“

6) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 12a

Tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite soetamine ja omandiõigus

1. Ühissetevõtte soetab tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutid ja on nende omanik.

2. Artikli 5 lõikes 1 osutatud liidu rahaline panus katab kuni 50 % tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite soetusmaksumusest ning kuni 50 % nende käitamiskuludest. Käitamiskulud hõlmavad tehisintellektisuunitlusega superandmetöötlusteenuste kulusid.

Tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite omamise kogukulu ülejäänud osa katab see osalev riik, kus majutav üksus on asutatud, või majutuskonsortiumis osalevad riigid ning sellele võivad lisanduda artiklis 6 osutatud panused.

3. Tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite tarnija valimisel võetakse arvesse tarneahela turvalisust. Selle puhul lähtutakse hanketingimustest, mis on nõudluspõhised ning milles võetakse arvesse kasutajanõudeid ja süsteemi üldist tehnilist kirjeldust, mille valitud majutav üksus on esitanud oma osalemistaotluses.

4. Ühissetevõtte võib tegutseda selliste tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite esimese kasutajana, millesse on integreeritud peamiselt liidus välja töötatud tehnoloogia.

5. Kui see on turvakaalutlustel nõuetekohaselt põhjendatud, võib juhatus tööprogrammis otsustada, et tarnijate osalemisele tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite soetamises seatakse tingimused kooskõlas määruse (EL) 2021/694 artikli 12 lõikega 6, või piirata tarnijate osalemist turvalisusega seotud põhjustel või liidu strateegilise sõltumatusena otseselt seotud meetmete puhul kooskõlas nimetatud määruse artikli 18 lõikega 4.

6. Tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutid peavad asuma EuroHPC superarvutit majutavas üksuses või superandmetöötluskeskuses, mis asub liidus.

7. Ilma et see piiraks põhikirja artikli 23 lõikes 4 sätestatud ühissetevõtte likvideerimist, võib kõige varem viis aastat pärast seda, kui majutavas üksusesse paigaldatud, tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvuti on edukalt läbinud vastuvõtukatse, anda selle omandiõiguse üle kõnealusele majutavale üksusele, müüa selle muule üksusele või selle kasutuselt kõrvaldada, kui juhatus on teinud sellekohase otsuse ja täidetakse majutuslepingu tingimusi. Tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvuti omandiõiguse üleandmise korral hüvitab majutav üksus ühissetevõttele üleantava superarvuti jääkväärtuse. Kui majutavale üksusele omandiõigust üle ei anta ning superarvuti otsustatakse kasutuselt kõrvaldada, kannavad ühissetevõtte ja majutav üksus asjaomased kulud võrdselt. Ühissetevõtte ei vastuta kulude eest, mis on tekkinud pärast tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvuti omandiõiguse üleandmist või selle müümist või kasutuselt kõrvaldamist.“

7) Artiklit 15 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ühissetevõtte võib kuulutada välja osalemiskutse tema omandis või kaasomandis olevate EuroHPC superarvutite ajakohastamiseks eesmärgiga suurendada superarvuti jõudlust peaaegu eksatasandini, suurendada superarvuti tehisintellektialast suutlikkust või suurendada superarvuti sooritusvõimet muul viisil, sealhulgas kvantkiirenditega.“;

b) lõige 2 jäetakse välja;

c) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Liidu rahaline panus ajakohastamise soetusmaksumuse katteks katab sellest maksumusest sama protsendimäära, millise katab liidu rahaline panus algsesse EuroHPC superarvutisse tolle kuludest, kusjuures see amortiseeritakse alge superarvuti eeldatava järelejäänud kasutusea jooksul. Liidu rahaline panus ajakohastamisega seotud täiendavate tegevuskulude katteks katab nendest kuludest sama protsendimäära, millise katab liidu rahaline panus algsesse EuroHPC superarvutisse tolle kuludest. Määruse (EL) 2018/1488 kohaldamise ajal soetatud petatasandi superarvutite puhul katab ajakohastamiseks antav liidu rahaline panus kuni 35 % täiendavatest tegevuskuludest.“

8) Artiklit 16 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvuteid ja tehisintellektialase suutlikkuse eesmärgil ajakohastatud EuroHPC superarvuteid kasutatakse eelkõige suurte üldotstarbeliste tehisintellekti treenimismudelite ja uute tehisintellektirakenduste väljatöötamiseks, katsetamiseks, hindamiseks ja valideerimiseks, samuti selliste tehisintellektilahenduste edasiseks arendamiseks liidus, milleks on vaja kõrgjõudlusega andmetöötlust, ja suuremahuliste tehisintellektialgoritmide täitmiseks eesmärgiga lahendada teaduslikke uurimisülesandeid.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„2a. Juhatus määrab kindlaks eritingimused juurdepääsuks tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutitele ja tehisintellektialase suutlikkuse eesmärgil ajakohastatud EuroHPC superarvutitele vastavalt artiklile 17 ja võttes arvesse tehisintellektiga tegelevate idufirmade ökosüsteemi ning teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi erivajadusi. Need hõlmavad ka idufirmadele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele mõeldud erijuurdepääsu. Juurdepääsu andmisel kaalutakse üksnes neid ettepanekuid, mille sisuks on liidu väärtustega kooskõlas olevate usaldusväärsete ja eetiliste tehisintellektimudelite, -süsteemide ja -rakenduste väljatöötamine.“

9) Artikli 17 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liidu osa EuroHPC tipptasemel arvutite, kvantarvutite ja tehisintellekti jaoks optimeeritud superarvutite kasutamise pääsuajast on otseselt proportsionaalne artikli 5 lõikes 1 osutatud liidu rahalise panusega superarvuti omamise kogukuludesse ning ei ületa 50 % konkreetse EuroHPC superarvuti kasutamiseks mõeldud kogupääsuajast.“

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Luxembourg, 17. juuni 2024

Nõukogu nimel

eesistuja

A. MARON